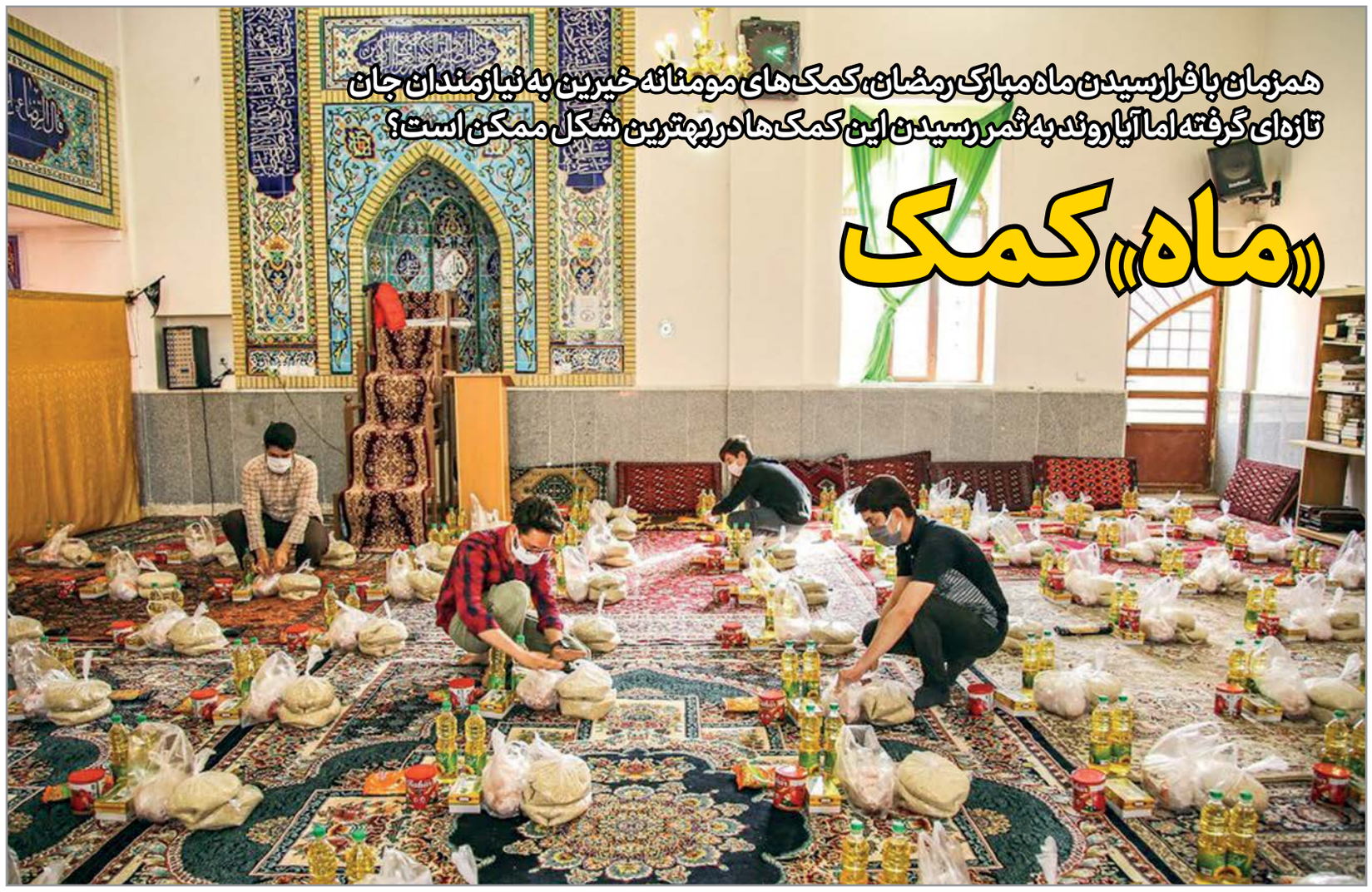

«ماه» کمک

همزمان با فرارسیدن ماه مبارک رمضان، کمک‌های مومنانه خیرین به نیازمندان جان تازه‌ای گرفته اما آیا روند به ثمر رسیدن این کمک‌ها در بهترین شکل ممکن است؟

در آستانه ماه مبارک رمضان گروه‌های زیادی تصمیم گرفته‌اند به نیازمندان کمک کنند | عکس: مهر

رمضان سال گذشته در حالی شروع شد که چند ماه از همه‌گیری ویروس کرونا در کشور گذشته بود. بالا رفتن روزبه‌روز تعداد مبتلایان و از رونق افتادن کسب‌وکارها، منجر به توصیه رهبری به حمایت از نیازمندان و شکل‌گیری رزمایش‌های مواسات و پویش‌های عظیم همدلی در سراسر کشور شد؛ آنقدر که نه‌تنها قشر خاصی بلکه همه مردم پای کار آمدند و از کوچک‌ترین کمک‌ها دریغ نکردند. این روزها دوباره تاریخ تکرار می‌شود؛ ماه مبارک رمضان فرارسیده و وضعیت کرونا همچنان همان است که بود؛ موضوعی که باعث‌شده جهادگران و خیرین مثل همیشه به میدان بیایند و فرصت یک ماهه رمضان را برای رسیدگی به خانواده‌ها غنیمت بدانند اما تجربه همدلی‌های عظیم سال‌های گذشته، چه تدبیر تازه‌ای برای اصلاح نیکوکاری‌های دسته‌جمعی امسال برایمان داشته است؟ در یک سال گذشته که نیاز به کمک‌های خیرین بیشتر از همیشه احساس شد، توزیع کمک‌ها عادلانه، همه‌چیز سر جای خودش و در بهترین شکل ممکن بود؟ این موضوعی است که با برخی از متولیان این امر در میان گذاشتیم و اتفاقا آنها پیشنهادهای خوبی برای هرچه بهترشدن این همدلی‌های بزرگ داشتند.

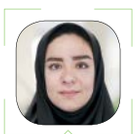

نرگس خانعلی‌زاده

جامعه

دیگر کسی نمانده بود که پای کار نیامده باشد؛ از جوان‌های هر محله که وقت و انرژی‌شان را برای رساندن کمک‌های مردمی به نیازمندان می‌گذاشتند تا نوجوان‌هایی که بخشی از پول‌های توجیبی‌ای را که از خانواده‌هایشان می‌گرفتند، صرف پرداخت بدهی نیازمندان به فروشگاه‌های محله کردند. کمک‌هایی که در ماه رمضان به بلندبالاترین روزهای خودش رسید و البته ابتدا و انتهایی نداشت و هرکسی هرکاری از دستش برمی‌آمد انجام داد اما واقعا حضور همیشگی و فعال خیرین و پای‌کاربودن جهادی‌ها، همه ماجرای این روند نیکوکاری است؟ این‌طور که برخی متولیان امر می‌گویند، کمک‌های مردم خیر به‌قدری زیاد است که توان از میان برداشتن بسیاری از مشکلات را دارد اما با چنین سرمایه‌ای، چقدر از این اتفاق، ممکن شده است؟ به نظر می‌رسد در خلل همین جریانی که سراسر خیر و خوبی است، نقص‌هایی هم وجود دارد که کسانی که در دل ماجرا هستند، بیشتر از همه به آن آگاهی دارند.

تسکین موقت

مسجد حاج‌حسن صنیع‌الدیوان، یکی از مساجد فعال در پویش‌های همدلی در طول یک‌سال گذشته است؛ مسجدی که چهار مرحله از این رزمایش‌ها را اجرایی کرد که اصلی‌ترین و بزرگ‌ترین آن ماه رمضان سال گذشته رقم خورد. حجت‌الاسلام سعید اسدی‌کرم، امام جماعت این مسجد از رمضان گذشته می‌گوید که بیشتر از ۶۰۰ بسته معیشتی بین نیازمندان منطقه توزیع کرده‌اند: «بیشتر از ۹۰ خانواده در ماه رمضان و توسط خیرین مسجدی تحت‌پوشش قرار گرفتند؛ ضمن این‌که به دانش‌آموزانی که ابزارهای لازم را برای تحصیل مجازی نداشتند، تلفن‌همراه و تبلت رساندیم تا به چرخه تحصیل برگردند.» اما او از مقطعی‌بودن این کمک‌ها به عنوان بزرگ‌ترین ضعف این قبیل کمک‌ها نام می‌برد: «تلاش بر رفع نیازهای مردم حتی به شکل موقت، قطعا پسندیده است؛ کاری که همه ما تلاش کردیم تا نیازهای حداقلی آنها برطرف شود اما شاید شاغل‌شدن خانمی که سرپرست خانواده است، خیلی بهتر از کمک‌های مناسبتی باشد.»

جهادگران همیشه در میدان هستند و از کوچک‌ترین کمک‌ها هم دریغ نمی‌کنند اما کارشان دلی است؛ شغل و تخصص‌شان نیست که این فرآیند را به شکلی علمی مدیریت کنند اما شاید اگر موسسات حمایتی، بخشی از همت و تلاش‌شان را بر توانمندکردن افراد و ایجاد شغل‌های حتی خانگی بگذارند، نحوه انجام کمک‌ها، سر و شکلی دیگری بگیرد: «البته خب در برخی مواقع، شبکه خیرین به آن اندازه‌ای نرسیده که این کمک‌ها از حالت مقطعی خارج شود؛ آنقدر که بعد از هربار رزمایش همگانی، معلوم نیست کمک بعدی کی و به چه اندازه‌ای باشد.» به نظر می‌رسد گاهی تمرکز بر یک تسکین موقت که البته آن هم ارزشمند است، بر راه چاره‌ای اساسی و اولویت داده می‌شود.

سامانه‌ای برای شناسایی

کمک‌های مردمی و همدلی‌های آنها در ماه رمضان سال گذشته، محدود به یک مسجد و یک محل و یک پایگاه نبود. شاید اغراق نباشد که بگوییم اعضای همه مساجد و پایگاه‌های بسیج و... آن هم درست در زمانی که درهایشان به دلیل اوج‌گیری کرونا بسته شده بود، همچنان فعال بودند؛ این را حجت‌الاسلام حسین‌زاده، امام جماعت مسجد جامع نظام‌مافی در غرب تهران می‌گوید که کمک‌هایشان همیشگی بوده و هست اما در ماه رمضانی که گذشت و ماه رمضان پیش‌رو، نمود بیشتری داشته و خواهد داشت؛ همدلی‌های میلیاردی که به شکل‌های مختلف صورت گرفت: «کمک‌هایی بلاعوض مانند سبد کالا، کارت هدیه، تهیه دارو، تهیه تبلت، توزیع حواله نان، قربانی گوسفند و بسته‌های گوشت؛ کمک‌هایی که بخشی از آنها هم به شکل قرض‌الحسنه به آسیب‌دیده‌های کرونا ارائه شد و حالا آنها به صورت اقساط آن را به مسجد برمی‌گردانند.» حاج‌آقا حسین‌زاده این کمک‌ها را چیزی جز زیبایی تلقی نمی‌کند اما پیشنهادهایی برای زیباترشدن آن هم دارد؛ او که معتقد است وجود کرونا در میزان کمک‌های بی‌اندازه و بی‌شائبه مردم تاثیر به‌سزایی داشته است، می‌گوید: «شاید یکی از نقاط ضعفی که در این جریان دیده می‌شود، نبود برنامه‌ریزی صحیح برای به‌نتیجه رسیدن این کمک‌ها است؛ موضوعی که رهبری هم آن را بیان کرده است. مثلا همه خیرین و متولیان این ماجرا باید بتوانند طوری برنامه‌ریزی کنند که به‌طور منظم به خانواده‌ها سبد کالا تعلق بگیرد؛ البته اگر در این میان کسانی باشند که چندبار این کمک‌های معیشتی را دریافت کنند هم خیلی ایرادی ندارد اما این‌طور نباشد که خدایی نکرده نیازمندی در میان این بی‌برنامگی‌ها از یک‌بار دریافت کمک هم محروم بماند.» شاید جای یک برنامه‌نرم‌افزاری ساده در این میان خالی باشد تا تبدیل به سامانه‌ای برای شناسایی و دسته‌بندی مشخص نوع نیاز خانواده‌ها در مناطق مختلف باشد: «مگر در یک محله، چند کوچه‌وپس‌کوچه و خانه وجود دارد؟ به نظر ساده می‌رسد که با محوریت نهادی مشخص مثل کمیته امداد، بهزیستی، بسیج و... تعداد هر خانواده، نوع نیاز و شکل رسیدگی و رفع نیازمندی ثبت شود؛ آن‌وقت در چنین شرایطی، نیازمندان بر اساس اولویت شناسایی می‌شوند و به هرکدام متناسب با نیازی که دارند کمک می‌شود.» مثلا فکرش را بکنید که به خانواده‌ای که نیاز به جهیزیه دارد، مدام سبد کالا و روغن و مرغ داده شود و از آن طرف، کسانی باشند که در تهیه مایحتاج روزانه خانه‌شان با مشکل مواجه شده‌اند اما به دلیل عدم شناسایی خانه‌به‌خانه‌ای که صورت نگرفته است، کسی هم آنها را نمی‌شناسد؛ در صورتی که با یک برنامه‌ریزی مشخص و دقیق می‌شود این مشکل را حل کرد و متناسب با نوع نیازی که وجود دارد، کمک‌رسانی صورت بگیرد.

عدالت در توزیع

موضوع عجیبی نیست؛ تصور کنید که بعد از شناسایی خانه‌به‌خانه و دقیق اهالی یک محل توسط نهادهای حمایتی، مسوولیت رسیدگی به وضعیت مثلا ۷۰ خانوار، به مسجدی مشخص سپرده شود و ۷۰ خانوار دیگر به مسجد بعدی. آن‌وقت است که هم این روند ادامه‌دار خواهد بود و هم نیازمندان حقیقی و واقعی مشخص و از آن مهم‌تر، نوع نیازشان معلوم می‌شود. امام جماعت مسجد جامع نظام‌مافی می‌گوید: «شناسنامه‌دار نبودن نیازمندان باعث می‌شود صرفا کسانی که شاید ظاهری نیازمند دارند، بارها و هربار از طرف مساجد مختلف، بهزیستی، بسیج و... چندبار سبد کالا دریافت کنند اما مثلا پیرمرد و پیرزنی که تنها و از کار افتاده‌اند و نتوانسته‌اند خودشان را معرفی کنند، حتی به یک سبد کالا هم دسترسی پیدا نکنند. آیا در حال حاضر همه نهادهای حمایتی، مطمئن هستند که شناسایی‌هایشان دقیق و بدون نقص بوده و حتی یک نفر نیازمند هم از چشمانشان دور نمانده است؟» این است که موضوع کمک‌رسانی را دچار ضعف و آسیب کرده؛ آنقدر که گاهی ممکن است عدالت در توزیع رعایت نشود. به نظر می‌رسد این ماجرا، نیاز به دست پر زوری دارد که بتواند این کمک‌ها را ساماندهی کند و شناسایی دقیقی صورت بگیرد اما در نتیجه چنین ساماندهی چه اتفاقی می‌افتد؟ کسی که نیاز به درمان دارد با کمک‌های نهادهای حمایتی به درمانگاه و بیمارستان وصل می‌شود. کسی که نیاز به پول نقد دارد، وام می‌گیرد، کسی که نیاز به سبد کالا دارد، در اولویت این نوع از کمک‌ها قرار می‌گیرد و در واقع نوعی تقسیم‌بندی کاربردی شکل می‌گیرد: «فکر نمی‌کنید که با این حجم از کمک‌های عظیم مردمی، اگر توزیع مناسبی صورت بگیرد به همه نیازمندان در هر کجای شهر، کمک‌های مناسب و به اندازه‌ای می‌رسد؟ بدون شک می‌رسد.» ضمن این‌که دیگر آفت این عدم ساماندهی این است که به خانواده‌ای دو نفره یک سبد کالا و به خانواده‌ای هفت نفره هم همان یک سبد کالا تعلق می‌گیرد؛ روندی که طبیعتا باید اصلاح شود.

کمک‌های رمضانی

زندگی+

متناسب‌سازی کمک‌های خیرین به فراخور موقعیت‌های زمانی و مکانی هم یکی دیگر از پیشنهادهای جهادگران برای بهبود وضعیت پویش‌های همدلی است. حاج‌آقا حسین‌زاده از تهیه ارزاق تقویت‌کننده برای ماه رمضان می‌گوید: «مثلا ممکن است اگر پول نقدی به نیازمندی بدهیم، او هیچ‌وقت با آن پول برای خودش و اعضای خانواده‌اش عسل تهیه نکند اما مادر سبدهای کالای رمضانی، چنین موادی را هم می‌گنجانیم تا قوای بدنی افراد در ماه مبارک رمضان تامین شود.» او از گنجاندن برنج صددرصد ایرانی و گوشت گوسفندی در سبدهای رمضان هر سال می‌گوید که طبع گرمی دارد و خیلی بهتر از گوشت گوساله‌ای است که سردی آن ممکن است کسی را مریض کند و نیاز به روند درمان پیدا کند: «مثلا این خیلی بهتر است که بخشی از کمک‌های مردمی به جای هزینه‌شدن در بخش درمان، در بحث پیشگیری و تامین مواد غذایی سالم و مورد نیاز بدن هزینه شود تا این‌که بعدا و براثر کمبود مواد غذایی، صرف درمان بیماری شود.»

یادداشت

حجت‌الاسلام امیرعباس عبدالهی

جامعه‌شناس

همت همدلی

وقتی اسم همدلی به میان می‌آید، خیلی از تعاریف دیگر را هم با خودش به همراه می‌آورد. همدلی، ایثار دارد، رشادت دارد، فداکاری دارد، کمک به همنوع دارد. زمانی که ما از همدلی حرف می‌زنیم، نه صرفا بحران بلکه یک اتفاق نامتعارف رخ داده که نیاز به همدلی و همراهی همه مردم با جمعیتی خاص و متضررشده احساس می‌شود.

ماجرا این است که گاهی مواقع، بخشی از جامعه دچار خلأهایی می‌شود که برای پرکردن آن، احساس همدلی در وجود مردم شکل می‌گیرد. شاید برای همین است که نمی‌توانیم بگوییم چرا این همدلی همیشگی نیست که آن‌وقت ممکن است معنای امروزش را از دست بدهد.

راه‌افتادن رزمایش‌های کمک مومنانه و پویش‌های همدلی هم از همین نوع است؛ اتفاقاتی مانند سیل و زلزله و امروز هم ویروس کرونا، رخدادهایی نامتعارف هستند که روال عادی را بر هم می‌زنند. در چنین مواقعی نیاز به همدلی همه مردم وجود دارد تا اقشار آسیب‌دیده جامعه بتوانند به حالت عادی برگردند؛ آن‌وقت است که فقیر و غنی با همدیگر یکی و همدل می‌شوند تا بتوانند جای خالی و آن خلأ را جبران کنند.

به نظر من این‌که نوع و روش رسیدگی به نیازمندان جامعه به‌گونه‌ای مدیریت شود که همیشه تحت حمایت باشند، خیلی خوب است اما این موضوع که به مدیریت کلان جامعه برمی‌گردد، نمی‌تواند مانعی برای همدلی‌های موقت باشد که اتفاقا جلوه زیبایی از ایثار و شکوه هستند.

فکرش را بکنید؛ سلول‌های دفاعی بدن همیشه در حال کار و فعالیت هستند اما زمانی که یک ویروس ناشناخته به بدن وارد می‌شود، شکل فعالیت عادی آنها دستخوش تغییر می‌شود و همگی علیه آن موجود غریبه که نظم سیستم را بر هم زده است، متحد می‌شوند تا به نتیجه برسند.

امروز هم شرایط ما خیلی شبیه دستگاه ایمنی بدن شده است. همه مشغول زندگی عادی همراه با پستی و بلندی‌های خودمان بودیم که ویروسی منحوس وارد بطن زندگی ما شد؛ ویروسی که برای مقابله با آن نیازمند اتحاد و همدلی هستیم تا بتوانیم به یاری خدا از آن گذر کنیم.

این ویروس آمد و زندگی خیلی از افراد را که با سختی بسیار، مشغول گذران زندگی بودند بر هم زد. حالا هم فرا رسیدن ماه رمضان، ماه رحمت و مغفرت و برکت، فرصتی را برای اقشار مختلف جامعه فراهم کرده تا خودشان را در چنین بزنگاه‌های حساسی محک بزنند؛ گرچه در طول تاریخ نشان داده‌اند که همیشه در میدان حاضر بوده‌اند اما به نظر می‌رسد ویروس کرونا یکی از قوی‌ترین عوامل برای همدلی و اتحاد است.

حق با شماست

info@jamejamdaily.ir

روابط عمومی: ۲۲۲۶۲۱۴۲

#خیابان-خطکشی

کاویان از تهران:

خیابان امام خمینی (ره) واقع در منطقه ۱۰ با وجود این‌که بار ترافیکی غرب به شرق و بالعکس را برعهده دارد، فاقد خطکشی است.

#تقی‌آباد-کارخانه

غیاثی از شهرری:

وجود کارخانه‌های صنعتی در محله تقی‌آباد شهرری باعث شده این محله از بافت روستایی خود فاصله بگیرد و به محله‌ای نیمه‌صنعتی تبدیل شود که موجب ناراحتی ساکنان شده است.

#معتاد-آرامستان

شفیعی از تهران:

وجود افراد بی‌خانمان و معتاد در اطراف آرامستان امامزاده عبدا... باعث ایجاد ناامنی در این منطقه شده است.

#پیاده‌راه-پیروزی

یاران از تهران:

از مسؤولان شهرداری منطقه پیروزی تهران تقاضا دارم نسبت به ساماندهی پیاده‌روهای حدفاصل تقاطع چهارراه دهقان تا بیمارستان فجر اقدام کند.

#ارزش-افزوده

ناظم‌زاده از تهران:

هر کالایی که تولید و فروخته می‌شود چند بار مالیات بر ارزش افزوده می‌خورد و این هزینه‌های بیهوده را مصرف‌کننده باید پرداخت کند.

#ضدعفونی-معابر

بلقار از تهران:

با توجه به شیوع مجدد ویروس کرونا از مسؤولان وزارت بهداشت و شهرداری‌های مناطق درخواست می‌شود تا اماکن عمومی و پرتردد را ضدعفونی کنند.

#کرونا-بیمارستان

احمدی از زنجان:

اعضای خانواده‌ام گرفتار کرونا شده‌اند، اما در بیمارستان‌ها خدمات مناسبی ارائه نمی‌شود، می‌گویند به خانه بروید و استراحت کنید. پس بیمارستان در این بین چه نقشی دارد.

#کرایه-گران

ناصری از تهران:

کرایه حمل و نقل عمومی با توجه به درآمد قشر کارگر زیاد است، کاش مدیران هزینه‌های تردد در شهر را با درآمد خود مقایسه نکنند و اقشار ضعیف جامعه را ملاک قرار بدهند.

#میوه-خاطره

خسروی از کرمانشاه:

خرید میوه برای خانواده‌های متوسط نیز این روزها دشوار شده است. باید گفت میوه که ربط مستقیمی به تحریم‌ها ندارد، چرا دولت برای حمایت از نیازهای حداقلی خانواده‌ها دست روی دست گذاشته است.